

Дослідження біолого-екологічних властивостей плодових рослин дозволяють засвоїти методологію пізнання живої природи в ході навчального процесу та застосування знань у повсякденному житті.

Список використаних джерел:

1. Гудим Н.Г., Біла Л.Ю., Лихолат Ю.В., Алексєєва А.А. Роль позакласної роботи гуртків у формуванні екологічно-естетичної культури учнів. Біорізноманіття: теорія, практика, формування здоров'язбережувальної компетентності у школярів та методичні аспекти вивчення у закладах освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (присвячена пам'яті видатного вченого ботаніка П.Є. Сосіна) (30 жовтня 2020 р., м. Полтава): Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка / За заг. ред. проф. Гриньової М.В. Полтава, 2020. С.409–412.
2. Бородай Є.С. Озеленення пришкольної ділянки як основа екологічного виховання учнів. Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2020: тези доп. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 3-4 грудня 2020 р. – Україна, Дніпро, 2020. Т.1., С. 194–195.
3. Кабар А.М., Лихолат Ю.В., Зайцева І.О., Мартинова Н.В. Роль ботанічного саду Дніпровського національного університету в покращенні якості вищої освіти. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Консорціуми університетів: забезпечення сталого розвитку закладів вищої освіти України та їхньої конкурентоспроможності» / ред. кол.: О. О. Дробахін (голова) та ін. Дніпропетровськ.: ДНУ, 2020. С. 142–144.
4. Khromykh, N., Lykholat, Y., Shupranova, L., Kabar, A., Didur, O., Lykholat, T., Kulbachko, Y. (2018). Interspecific differences of antioxidant ability of introduced *Chaenomeles* species with respect to adaptation to the steppe zone conditions. *Biosystems Diversity*. 26(2): 132–138.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАНЦІВ

Буцьківська Т.В.
(Полтава, Україна)

Загострення екологічної ситуації у світі та в Україні зокрема ставить перед людством безліч нерозв'язаних проблемних завдань. Одне з них – виховання підростаючого покоління, здатного жити в гармонії з природою та оберігати її, раціонально використовувати і примножувати природні багатства. Велику роль в цьому напрямку відіграють заклади позашкільної освіти, які формують екологічну свідомість, переорієнтовують екологічне виховання на можливість здійснювати випереджувальну підготовку людини до стратегії сталого розвитку. А це виступає передумовою до суттєвих змін у взаємодії людини та природи.

На думку І.Зверева, Б. Ліхачова, С. Дерябо, В. Ясвіна, Б. Панова, проблема нового типу екологічної свідомості потребує нової парадигми екологічної освіти, що спирається на відповідну екологічну базу. Суттєвим компонентом екологічної свідомості автори вважають інтелектуальну діяльність, що є передумовою гуманної і науково-обґрунтованої взаємодії з природою. Це дасть змогу сформуванню у громадян раціональне природокористування, вміння бачити екологічні наслідки, почуття відповідальності перед нинішнім та майбутнім поколіннями.

Екологічна культура, екологічна свідомість формується тільки шляхом тривалого й поступового пізнання довкілля. Це складний багатогранний психолого-педагогічний процес, що починається з раннього дитинства: чим швидше розпочинається навчання, тим кращими бувають результати. Адже елементарні і наочно продемонстровані взаємозв'язки природних явищ доступні вже дітям дошкільного віку.

Прикладом реалізації принципів та завдання екологічної освіти можна вважати дослідницьку програму «Від екології довкілля – до екології душі», реалізовану в м. Харкові. В ході експериментальної роботи було вдосконалено навчальні програми екологічного спрямування щодо принципу наступності, міждисциплінарного підходу, доповнено зміст освітянських підручників.

КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» реалізували обласний освітній соціально-екологічний проект «Екологічний кластер «EcoWorldKids». Провідними ідеями його було впровадження сучасних ефективних форм освітньої екологічної роботи закладів позашкільної освіти, формування ключових компетентностей, екологічної свідомості дітей та підлітків, розуміння оточуючого світу і себе, впливу умов навколишнього середовища на стан здоров'я людей, залучення дітей та учнівської молоді до активної природоохоронної діяльності. За даними SWOT-АНАЛІЗУ даного проекту було виявлено слабкі і сильні сторони. Зазначено про недооцінку людського потенціалу, недостатню поінформованість населення про впровадження і реалізацію проекту, недостатнє ресурсне забезпечення та можливість втрати державного контролю над охороною природних ресурсів. Авторами розроблено схему «Жити в стилі «ЕКО» щодо взаємодії закладів позашкільної освіти із закладами загальної середньої освіти області.

Проблема водних ресурсів, зокрема питної води, є зараз однією з найактуальніших. Адже кількість людей на землі зростає з кожним днем, а з ними і потреба в питній воді. З метою підвищення якості знань учнів про навколишнє природне середовище, природні ресурси України, і зокрема водні багатства, розвитку вмінь досліджувати, описувати та аналізувати дані про джерела своєї місцевості, пропаганди ідей сталого розвитку КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини». Вихованці реалізували обласний освітній природоохоронний проект «ДжерелоLIFE».

Отже, головне завдання закладів позашкільної освіти з екологічного виховання – формування всебічно розвиненої особистості з активною життєвою позицією, яка спрямовуватиме свою діяльність на збереження і вдосконалення навколишнього середовища, дотримуватиметься вимог і правил екологічної культури, закладених у свідомість з дитинства.

Список використаних джерел:

1. Дідков О. Формування екологічної свідомості та культури засобами освіти та виховання особистості. <http://www.ird.npu.edu.ua/files/didkov>
2. Колонкова О. Технології екологічного виховання / О. Колонкова // Шкільний світ. – 2003. – № 5. – С. 13–15.
3. Концепція екологічної освіти України // Екологія і ресурси. – 2002. – №4. – С. 5–25.
4. Савлущинська Л. Г., В.А. Лончак В.А. Досвід організації позакласної роботи з виховання екологічної культури учнів початкових класів на прикладі роботи гуртка Великодолинського шкільного лісництва «Паросток» https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/4_2011/23.pdf

5. Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проекти: посібник/за науковою редакцією,упорядкуванням О. Просіної, Я. Швець. – Біла церква, ТОВ «Білоцерквдрук». – 252 с.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗВО

Важеніна І.Л., Бабенко І.В.
(Полтава, Україна)

Керівник, не здатний правильно і продуктивно організувати власний час, зазвичай, постійно зустрічається з проблемою накладок, збоїв у роботі керованого підрозділу, необхідності поєднувати виконання кількох різнотипних завдань в один і той же обмежений проміжок часу, що не лише ставить під сумнів якість отриманих результатів, але водночас провокує конфліктні стосунки в колективі, неповагу до керівника, який допускає авральну чи непродуману роботу. Внаслідок усього переліченого сам він досить рано починає відчувати симптоми психоемоційного вигорання.

Отже, одним із важливих завдань професійної підготовки майбутнього менеджера є створення в освітньому середовищі ЗВО умов, завдяки яким у студента формуються стійкі вміння і навички самоменеджменту. Особливо актуалізувалася ця проблема в умовах карантину під час пандемії COVID-19, зокрема, під час напрацювання викладачами дієвих методик педагогічної взаємодії, оскільки, як доводять учені, далеко не всі здобувачі вищої освіти спроможні в умовах зниження зовнішнього контролю належним чином самоорганізуватися.

У найбільш загальному розумінні самоменеджмент – це здатність керувати собою, що передбачає, на думку Л. Пермінової, самоорганізацію, мистецтво управління собою і керівництво процесом управління у часі, просторі, спілкуванні, діловому світі. У вищій школі, стверджує вчена, «процес формування самоменеджменту студента передбачає самовизначення, самоорганізацію, самомотивацію і самореалізацію». У той же час, відповідно до завдань спеціальної підготовки студентів, зокрема, в педагогічному ЗВО, він включає «оволодіння функціями педагогічного менеджменту (як арсеналу принципів, методів і засобів управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, якими повинен керувати педагог), а по-друге, – до оволодіння функціями педагогічного самоменеджменту (як сукупності дій і прийомів, спрямованих педагогом на оволодіння собою, управління своєю особистістю і власною-професійною діяльністю у сфері навчально-виховного процесу)» [2, с. 146].

Екстраполюючи сказане на процес підготовки майбутнього управлінця освітньої галузі засобами дистанційного навчання, можемо так само відзначити, що він повинен актуалізувати вимоги до себе як суб'єкта професійного навчання з позицій керівника освітнього процесу, оскільки останній, загалом, теж може розглядатися як командна діяльність, у якій праця кожного стимулює або гальмує отримання спільного результату. З іншого боку, самоменеджмент у цих умовах доречно зміщує акценти з узагальненої педагогічної системи вимог до майбутнього фахівця на ті його особистісно-професійні якості, розвитку яких він сам прагне. Якщо це достатньо зріла особистість, то в цих умовах у неї